

9 Yhteenvettoa

Ongelmakenttä

Rinnakkaisuuden tarve

- Ympäristö
- Suunnittelun yksinkertaistaminen
- Suorituskyky
- Luotettavuus

Kommunikointiin tarvitaan

- Yhteisiä muuttujia (data)
- Kommunikointikanavia
  - one-to-one
  - many-to-many

Ratkottava

Poissulkeminen

- atominen käyttö
- ei lukkiumaa
- ei elohiirtä (livelock)
- ei nälkiintymistä (suoritus päättyy)

Synkronointi

- yksittäiset erilliset tapahtumat, tilan muutokset
- yhden prosessin odotus, ryhmän odotus (puomi)

⇒ oikea vuoronantaminen (esim. ei etuillua)

Mekanismit

Yhteinen muisti

- yhteiset muuttujat, yhteiset proseduurit
- lukkomuuttujat
- semaforit
- monitorit

Hajautettu ympäristö

- ei yhteistä muistia
- sanomanvälitys, send/receive (rinnakkainen toiminta)
- etäproseduurikutsu (hetkeksi käynnistetty toiminta)
- rendezvous (rinnakkainen toiminta, synkronointi)

Lukkomuuttujat

Atomisen konekielen käsky

- test-and-set

Aktiivinen odotus

- Älä käytä, ellet tiedä miksi käytät!

Lukkomuuttujat, Spin Locks

Boolean-muuttuja lock

- lock==true kriittinen alue varattu
- lock==false kriittinen alue vapaa

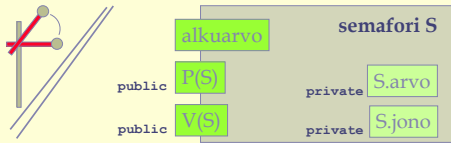
Entry protocol

```
while (lock) ;           # aktiivinen odotus, "pörrää"  
    # check again if (!lock) # busy loop  
lock=true;
```

Exit protocol

```
lock=false;
```

Semaforit

P() aka WAIT() aka Down()

- jos kriittinen alue vapaa, lukitse se ja jatka eteenpäin
- jos kriittinen alue varattu, odota

V() aka SIGNAL() aka Up()

- jos joku odotusjonossa, päästä joku etenemään muuten vapautaa kriittinen alue

atomisia

Semaforit

P(sem) + V(sem): poissulkeminen, synkronointi

Jaettu binäärisemafori (split binary semaphore)

- kaksi semaforia (tai useampi), joista vain yksi kerrallaan 1
- kontrolli hajautettavissa useammalle prosessille

Baton passing (viestikapulan välitys)

- jätä poissulkemisemafori kiinni, herätä odottaja
- ⇒ suoritettava prosessi vaihtuu, ei salli etuillua
- ⇒ herätetty herättää seuraavan, jne.

Oma jono ja yksityiset semaforit

- suoritusvuorojen säätely (ei aina FCFS)
- jonotus jonkun prioriteetin perusteella (tarve järjestää)

Poissulkeminen semaforia käyttäen

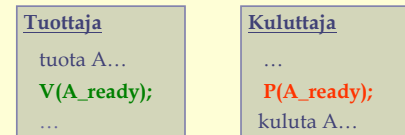
```
sem mutex=1;           # vain perinteinen muuttujan nimi
process CS [i=1 to N] { # rinnakkaisuus!
  while (true){
    ei kriittistä koodia;
    P(mutex);          # varaa
    < critical section > # käytä (exclusive!)
    V(mutex);          # vapautaa
    ei kriittistä koodia;
  }
}
```

- yksi semafori kullekin erilliselle kriittiselle alueelle
- huomaa oikea alkuarvo

Synkronointi semaforia käyttäen

sem A_Ready = 0;

- 0 ⇔ "ei ole tapahtunut", 1 ⇔ "on tapahtunut"

- Kumpi ehtii ensin?
- Oikea alkuarvo?

```
typeT buf; /* a buffer of some type T */
sem empty = 1, full = 0;
process Producer[i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    /* produce data, then deposit it in the buffer */
    P(empty);
    buf = data;
    V(full);
  }
}
process Consumer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    /* fetch result, then consume it */
    P(full);
    result = buf;
    V(empty);
    ...
  }
}
```

Andrews Fig. 4.3:
Producers and consumers using semaphores.
(split binary semaphores)

```
process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    # (await (nr == 0) nr = nr+1; )
    P(e);
    if (nr > 0) { dr = dr+1; V(e); P(r); }
    nr = nr+1;
    if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    else V(e);
    read the database;
    # (nr = nr-1; )
    P(e);
    nr = nr-1;
    if (nr == 0 and dw > 0)
    { dw = dw-1; V(w); }
    else V(e);
  }
}
```

Lukijat ensin

```
process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    # (await (nr==0 and nw==0) nw = nw+1; )
    P(e);
    if (nr > 0 or nw > 0)
    { dw = dw+1; V(e); P(w); }
    nw = nw+1;
    V(e);
    write the database;
    # (nw = nw-1; )
    P(e);
    nw = nw-1;
    if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    elseif (dw > 0) { dw = dw-1; V(w); }
    else V(e);
  }
}
```

Andrews Fig. 4.13:
A readers / writers solution using passing the baton.

```

bool free = true;
sem e = 1, b[n] = ([n] 0); # for entry and delay
typedef Pairs = set of (int, int);
Pairs pairs = ∅;
## S/N: pairs is an ordered set ^ free => (pairs == ∅)
request(time, id):
  P(e);
  if (!free) {
    insert (time, id) in pairs;
    V(e); # release entry lock
    P(b[id]); # wait to be awakened
  }
  free = false;
V(e); # optimized since free is false here
release():
  P(e);
  free = true;
  if (P != ∅) {
    remove first pair (time, id) from pairs;
    V(b[id]); # pass baton to process id
  }
  else V(e);

```

Andrews Fig. 4.14:
Shortest job next
allocation using
semaphores.

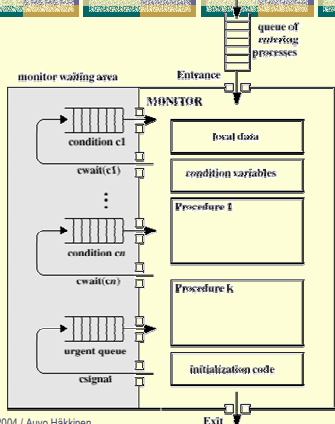
9 - 13

Monitorit

- wait(ehtomja) + signal(ehtomja): synkronointi
- Condition passing
  - odotuksen syynä ollut ehto jätetään muuttamatta (vaikkei enää ole voimassa), herätä odottaja
  - ⇒ suoritettava prosessi vaihtuu, ei salli etuilla
- Covering condition
  - odotuksen syynä oleva ehto ei enää voimassa, herätä kaikki odottajat
  - herätetyt tarkistavat vuorollaan saako jatkaa
- Yksityinen ehtomuuttuja
  - suoritusvuorojen säätely (ei aina FCFS, tai SJN)

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

9 - 14

Monitorin muuttujat yhteiskäytössä.

Vain yksi prosessi kerrallaan suorittaa monitorin koodia.

Proseduureissa voi käyttää paikallisia muuttujia, kullakin prosessilla niistä oma kopio (pinossa).

Stallings Fig. 5.21:
Structure of a Monitor.

9 - 15

Ehtomuuttujat ja operaatiot

- cond cv
  - ei arvoa - vain jono Blocked prosesseja (paikka odotukselle)
- wait(cv)
  - laita prosessi jonoon odottamaan operaatiota signal()
  - prosessi joutuu aina jonoon!
- signal(cv)
  - jos jono tyhjä, "no operation", ehtomuuttuja "ei muista"
  - jos jonossa prosesseja, herätä jonon ensimmäinen
- empty(cv)
  - palauta true, jos jono on tyhjä

virt. semafori!

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

9 - 16

Lisää operaatioita

- wait (cv, rank)
  - odota arvon mukaan kasvavassa järjestyksessä (priority wait)
- minrank(cv)
  - palauta jonon ensimmäisen prosessin arvo
- signal_all(cv)
  - herätä kaikki ehtomuuttujassa cv odottavat prosessit
  - S&C: while (! empty(cv)) signal(cv);
  - S&W: ei kovin hyvin määritelty miksei?

virt. semafori!

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

9 - 17

Prioriteetin mukaan jonotus (Priority Wait)

```

monitor Shortest_Job_Next {
  bool free = true; ## Invariant S/N: see text
  cond turn; # signaled when resource available

  procedure request(int time) {
    if (free)
      free = false;
    else
      wait(turn, time);
  }

  procedure release() {
    if (empty(turn))
      free = true;
    else
      signal(turn);
  }
}

```

Condition passing:

Pidä resurssi varattuna, anna varattuna seuraavalle prosessille!
⇒ Ei etuilla!

virt. 4.14

Andrews Fig. 5.6.

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

"Kattava herätys" (Covering Condition)

```
monitor Timer {
  int tod = 0;  ## invariant CLOCK -- see text
  cond check;  # signaled when tod has increased

  procedure delay(int interval) {
    int wake_time;
    wake_time = tod + interval;
    while (wake_time > tod) wait(check);
  }

  procedure tick() {
    tod = tod + 1;
    signal_all(check);
  }
}
```

Herätä kaikki odottajat - tarkistakoot itse, onko jatkamislupa edelleen voimassa!

Priority Wait

```
monitor Timer {
  int tod = 0;  ## invariant CLOCK -- see text
  cond check;  # signaled when minrank(check) <= tod

  procedure delay(int interval) {
    int wake_time;
    wake_time = tod + interval;
    if (wake_time > tod) wait(check, wake_time);
  }

  procedure tick() {
    tod = tod + 1;
    while (!empty(check) && minrank(check) <= tod)
      signal(check);
  }
}
```

Herätä vain ne, jotka voivat jatkaa!

Sanomat

- **send chan(msg) + receive chan(msg)**
- **Palvelut, joissa yksi säie (prosessi)**
  - Ei poissulkemistarvetta
  - Yhtäaikainen odottaminen
    - ⇒ pyyntö odottaa (ei prosessi)
- **Palvelut, joissa monta säiettä (prosessia)**
  - Poissulkeminen, synkronointi (semaforit tai monitori)
  - Yhtäaikainen odottaminen
    - ⇒ prosessi odottaa
- **send asynkroninen, receive blokkava**

Kanavat (Andrews)

- **Yhteinen 'postilaatikko'**
  - jono sanomia, FIFO
  - kaikki kanavan sanomat rakenteeltaan samanlaisia
- **chan ch(type₁, id₁, ..., type_n, id_n)**
  - ch: kanavan nimi
  - type_i, id_i: sanoman osien tyypit, ja nimet (saavat puuttua)
- **Esim.**
  - chan input(char);
  - chan disk_access(int cylinder, int block, int count, char* buffer);
  - chan result[r] (int); # kanavien taulukko

Operaatiot

- **send kanava(lauseke₁, ..., lauseke_n)**
  - lähetä sanoma kanavaan
- **receive kanava(muuttuja₁, ..., muuttuja_n)**
  - vastaanota sanoma kanavasta
- **empty(kanava)**
  - tarkista onko kanava tyhjä sanomista
- **Esim.**
  - send disk_access(cylinder+2, block, count, buf)
  - receive result[i](sum)
  - empty(input)

Ei ota kantaa minkä prosessin kanssa kommunikoi!

```
type op_kind = enum(Acquire, Release);
chan request(int clientID, op_kind kind, int unitID);
chan reply[n] (int unitID);

process Allocator {
  int avail = MAXUNITS; set units = initial values;
  queue pending; # initially empty
  int clientID, unitID; op_kind kind;
  declarations of other local variables;
  while (true) {
    receive request(clientID, kind, unitID);
    if (kind == Acquire) {
      if (avail > 0) { # honor request now
        avail--; remove(units, unitID);
        send reply[clientID](unitID);
      } else # remember request
        insert(pending, clientID);
    } else { # kind == Release
      if empty(pending) {
        avail++; insert(units, unitID);
      } else {
        remove(pending, clientID);
        send reply[clientID](unitID);
      }
    }
  }
}
```

Resurssin varaus, Palvellija

```
process Client[i = 0 to n-1] {
  int unitID;
  send request(i, Acquire, 0)
  receive reply[i](unitID);
  # use resource, release
  send request(i, Release, unitID);
  ...
}
```

Tiedostopalvelijat ja asiakkait

```

type kind = enum(READ, WRITE, CLOSE);
chan open(string fname; int clientID);
chan access[n](int kind, types of other arguments);
chan open_reply[m](int serverID); # server id or error
chan access_reply[n](types of results); # data, error, ...

process File_Server[i = 0 to n-1] {
  string fname; int clientID;
  kind k; variables for other arguments;
  bool more = false;
  variables for local buffer, cache, etc.;
  while (true) {
    receive open(fname, clientID);
    open file fname; if successful then:
    send open_reply[clientID](i); more = true;
    while (more) {
      receive access[i](k, other arguments);
      if (k == READ)
        process read request;
      else if (k == WRITE)
        process write request;
      else # k == CLOSE
        { close the file; more = false; }
      send access_reply[clientID](results);
    }
  }
}

process Client[j = 0 to m-1] {
  int serverID;
  send open("foo", j);
  receive open_reply[j](serverID);
  # use file then close
  send access(serverID){access arguments};
  receive access_reply[j](results);
  ...
}

```

Andrews Fig. 7.10.

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

Etäproseduurikutsu, Remote Procedure Call (RPC)

- Palvelu etäkoneessa, ei yhteistä muistia
- Asiakkaat pyytävät palvelua proseduurikutsumekanismeilla
- Toteutuksen yksityiskohdat KJ:n palvelua
  - taustalla sanomanvälitys
- RPC yhdistää monitorin ja synkronisen sanomanvälityksen piirteet
  - kaksisuuntainen synkroninen kanava yhdellä kutsulla
  - asiakas odottaa

Rio 2004 / Auvo Häkkinen 9 - 26

Etäproseduurin moduuli

```

module mname
  op opname (formals) [returns result] julkisten operaatioiden esittely (export)
body
  variable declarations;
  initialization code;
  proc opname (formal identifiers) returns result identifier
    declarations of local variables;
    statements;
  end
  local procedures and processes;
end mname

```

Kutsu

```
call mname.opname (arguments)
```

Andrews Fig. 8.1.

Rio 2004 / Auvo Häkkinen 9 - 27

Alkapaalvelumoduuli

```

module TimeServer
  op get_time() returns int; # retrieve time of day
  op delay(int interval); # delay interval ticks
body
  int tod = 0; # the time of day
  sem m = 1; # mutual exclusion semaphore
  sem d[n] = {[n] 0}; # private delay semaphores
  queue of (int waketime, int process id) napQ;
  ## when m == 1, tod < waketime for delayed processes
  proc get_time() returns time {
    [time = tod;]
  }
  proc delay(interval) { # assume interval > 0
    int waketime = tod + interval;
    P(m);
    insert (waketime, myid) at appropriate place on napQ;
    V(m);
    P(d[myid]); # wait to be awakened
  }
}

```

Andrews Fig. 8.1.

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

```

process Clock {
  start hardware timer;
  while (true) {
    wait for interrupt, then restart hardware timer;
    [tod = tod+1]
    P(m);
    while (tod >= smallest waketime on napQ) {
      remove (waketime, id) from napQ;
      V(d[id]); # awaken process id
    }
    V(m);
  }
}
end TimeServer

```

Kutsu:

```
time = TimeServer.get_time();
call TimeServer.delay(10);
```

Andrews Fig. 8.1.

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

RPC / Rendezvous

- call Mname.opname()
- Etäproseduurikutsu
  - Passiivisten palvelurutiinien etäkäyttö
  - poissulkeminen, synkronointi
- Rendezvous
  - Aktiiviset kommunikoivat prosessit
  - Yksi operaatio kerrallaan (kohtaaminen)
  - ei poissulkemista, synkronointi
- Synkroninen, blokaava

Rio 2004 / Auvo Häkkinen 9 - 30

Rendezvous moduuli

```
module Mname
  op opname1(formals), opname2(formals);
body
  declarations of shared variables;
  local procedures and processes;
  process pname {
    declarations of local variables;
    while (true) {
      statements;
      in opname1(formals) -> statements;
      [] opname2(formals) -> statements;
      ni
      statements;
    }
  }
end mname
```

julkisten operaatioiden esittely (export)

kohtaamispaikat, jotka toteuttavat operaatiot

Kutsu

```
call Mname.opname(arguments)
```

Yleinen muoto

```
in op1(formals1) and B1 by e1 -> S1;
[] ...
[] opn(formalsn) and Bn by en -> Sn;
ni
```

- in op(formals) operaation nimi ~ kohtaamispaikka
- and B synkronointilauseke (boolean lauseke)
- [] ... muut vartioidut kohtaamispaikat (FCFS)

Ja vuorottamislauseke (by lauseke)

- kohtamiseen voi syntyä jonoa (synkronointilauseke ei true)
⇒ missä järjestyksessä odottavat palvellaan (~prioriteetti)
- oletus: palvele vanhin pyyntö ensin

Bounded Buffer

```
module BoundedBuffer
  op deposit(typeT), fetch(result typeT);
body
  process Buffer {
    typeT buf[n];
    int front = 0, rear = 0, count = 0;
    while (true)
      in deposit(item) and count < n ->
        buf[rear] = item;
        rear = (rear+1) mod n; count = count+1;
      [] fetch(item) and count > 0 ->
        item = buf[front];
        front = (front+1) mod n; count = count-1;
      ni
  }
end BoundedBuffer
```

vt. Andrews Fig. 5.4

Poissulkeminen? Synkronointi?

Andrews Fig. 8.5.

Shortest Job-Next allokointi

```
module SJN Allocator
  op request(int time), release();
body
  process SJN {
    bool free = true;
    while (true)
      in request(time) and free by time -> free = false;
      [] release() -> free = true;
      ni
  }
end SJN_Allocator
```

vt. Andrews Fig 5.6

Andrews Fig. 8.8.

Klassisia malleja

- Bounded buffer (tuottaja – kuluttaja, suodin)
- Resurssien allokointi (asiakas – palvelija)
- Lukijat/kirjoittajat (luokan vuorot)
- SJN-skedulointi (priority wait)
- Aikaviipaleet ja ajastimet (vuorottamispalvelu)
- Nukkuva parturi (prosessien kohtaaminen)
- Aterioivat filosofit (lukkiuma)
(hajautettu resurssien jakelu)

Arkkitehtuureja

- liukuihinna, suodin
- tuottaja – kuluttaja
- asiakas – palvelija
- vertaistoimijat (peer-to-peer, P2P)
- monipuolisemmat rakenteet: heartbeat yms.
- ryhmä: keskitetty, rengas, symmetrinen

Evaluoi

Oikeellisuus

- Suorituspolkujen analyysi
- Tilamallit

Suorituskyky

- Yleisrasite
- Komponentti
- Kommunikointi / ryhmän kommunikointi
- Rinnakkaisuusaste

Selvitä aina kuinka järjestelmä käyttäytyy!

END JOB

```
V(Rio);  
signal(Rio);  
call Lectures.close(Rio);
```